

Katarzyna Kreczmańska-Gigol

Kolegium Zarządzania i Finansów
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Monika Motowidlak

Kolegium Zarządzania i Finansów
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Funkcjonowanie rynku faktoringowego w Polsce i w Niemczech – analiza porównawcza

---

Streszczenie

Celem głównym artykułu było porównanie poziomu rozwoju i funkcjonowania rynku faktoringu w Polsce i w Niemczech. W trakcie badań pozytywnie zweryfikowano hipotezę, że dynamiczny rozwój faktoringu jest możliwy w obu krajach. Mało istotne okazały się różnice w ich funkcjonowaniu oraz zróżnicowanie poziomów ich rozwoju. Mimo niższego poziomu rozwoju, polski rynek faktoringowy rozwijał się szybciej niż niemiecki, nadrabiając dystans dzielący oba te rynki. Główne różnice, występujące między rynkami faktoringowymi Polski i Niemiec, wynikały z odmienności niektórych zasad ich funkcjonowania i dotyczyły głównie preferowania przez te kraje różnych form faktoringu, branżowej struktury obrotów faktoringowych, kierunków współpracy międzynarodowej faktorów, ich strategii odnośnie do informowania dłużników o zawarciu transakcji faktoringowej, udziału przychodów ze świadczenia usług towarzyszących w ich przychodach ogółem, a także okresów płatności nabywanych przez nich wierzycieli.

Słowa kluczowe: faktoring, rynek faktoringu w Polsce, rynek faktoringu w Niemczech

Kody klasyfikacji JEL: G15, G23, G32

---

1. Wprowadzenie

W warunkach dużej popularności na rynku kredytu kupieckiego i stosunkowo długich okresów płatności, dostawcy narażeni są często na ryzyko utraty płynności. Coraz więcej przedsiębiorstw oferujących kredyty kupieckie szuka sposobów na ograniczanie ryzyka prowadzonego biznesu i sięga po faktoring. Długie okresy płatności powodują wzrost zapotrzebowania na źródła finansowania należności, szczególnie jeśli wzrasta sprzedaż. Usługi faktoringowe pojawiają się tam, gdzie obroty mają charakter cykliczny, dostawcy oferują klientom długie okresy płatności, przedsiębiorstwo ma dużo należności i oczekuje zmniejszenia ryzyka biznesu poprzez transfer ryzyka związanego ze zwłoką lub brakiem ich spłaty. Faktoring jest skutecznym narzędziem rozwiązywania problemów przedsiębiorstw, które mają utrudniony dostęp do kredytu bankowego, nierównomiernie rozłożone w czasie zapotrzebowanie na finansowanie bądź potrzebują środki na szybki i dynamiczny rozwój działalności.

Celem głównym artykułu jest porównanie poziomu rozwoju i funkcjonowania rynku faktoringowego w Polsce oraz w Niemczech i efektów tego funkcjonowania w obu krajach. W artykule poddano weryfikacji hipotezę badawczą, w myśl której dynamiczny rozwój faktoringu jest możliwy zarówno w Polsce, jak i w Niemczech, czyli w państwach o różnym poziomie rozwoju rynków finansowych.

Rynki faktoringowe Polski i Niemiec porównano, wykorzystując wyniki własnych badań ankietowych, przeprowadzonych wśród czterech instytucji faktoringowych (dwóch instytucji z Polski i dwóch z Niemiec). Wyniki te poparto wnioskami z analizy danych statystycznych, opisujących te rynki. Źródłem tych danych były branżowe organizacje faktoringowe w Polsce i w Niemczech.

2. Rynek faktoringu a rynek finansowy

Rozwój faktoringu stanowi stosunkowo nowy, innowacyjny i istotny trend w rozwoju rynku finansowego. Wysoka dynamika usług faktoringowych na świecie, będąca głównie wynikiem skutecznego pełnienia przez nie roli dodatkowego źródła bieżącego finansowania działalności przedsiębiorstw, oraz swobodnego do nich dostępu sprawia, że stały się one realną alternatywą dla kredytów krótkoterminowych. Powszechność oraz duży zakres korzystania z obu form finansowania spowodowały, że na równi z rynkiem kredytowym zaczął funkcjonować rynek faktoringowy. Jego rozwój, mierzony głównie wartością zawieranych transakcji faktoringowych, jest dziś istotną determinantą rozwoju rynku finansowego. Wobec wzrastającego popytu na usługi faktoringowe, pod adresem tego rynku kierowane są bowiem zwiększające się potrzeby finansowe instytucji je świadczących. Potrzeby te mają zarówno wymiar krótkoterminowy, jak i długoterminowy. W pierwszym z tych wymiarów rynek finansowy (rynek pieniężny) służy tym instytucjom do pozyskania środków koniecznych do

finansowania należności ich klientów, zaś w drugim (rynek kapitałowy) do pokrycia nakładów inwestycyjnych ukierunkowanych na strategiczne zaspokojenie tego popytu.

Efektywne funkcjonowanie rynku faktoringowego przyczynia się do skutecznego wypełniania przez rynek finansowy swoich zasadniczych funkcji. Świadczenie usług faktoringowych umożliwia bowiem szybki, bezpieczny, sprawny i stosunkowo tani przepływ środków pieniężnych między podmiotami gospodarczymi. Dzięki tym usługom środki te trafiają do tych przedsiębiorstw, które ich najbardziej potrzebują i jednocześnie zapewniają ich najbardziej efektywne wykorzystanie. Instytucje faktoringowe, podobnie jak inni uczestnicy rynku finansowego, inwestują swoje środki finansowe, podejmując określone ryzyko kredytowe. Tym samym mobilizują te środki do osiągnięcia zysku. Efektywny rynek faktoringowy wzbogaca możliwości inwestycyjne rynku finansowego, który dzięki temu lepiej wypełnia swoją funkcję obiektywnej oceny efektów inwestycji i związanego z nimi ryzyka. Wspomaga on także funkcję barometru koniunktury gospodarczej, pełnionej przez rynek finansowy. Rynek faktoringowy jest bowiem szczególnie czuły na jej zmiany, ponieważ jego uczestnikami są głównie (kooperujące i powiązane ze sobą umowami) przedsiębiorstwa, tj. najbardziej narażone na skutki tych zmian jednostki gospodarcze.

3. Rynek faktoringu w Polsce

Pierwsze formy faktoringu pojawiły się w Polsce po 1989 r. [Kreczmańska-Gigol, 2007, s. 54]. Dzięki transformacji gospodarczej z 1989 r., w Polsce pojawił się wolny rynek, który umożliwił rozwój systemu finansowego, a w szczególności sektora bankowego. W rezultacie wzrosła konkurencja w sektorze bankowym, która zmusiła polskie banki do wzbogacenia oferty o nowe produkty i usługi. Jedną z nich stał się faktoring, który zyskał na znaczeniu w Polsce w związku ze wzrostem popularności kredytu kupieckiego [Sobol, 2005, s. 141] oraz niedoborem kapitału obrotowego wśród przedsiębiorstw [Tokarski, 2005, s. 166].

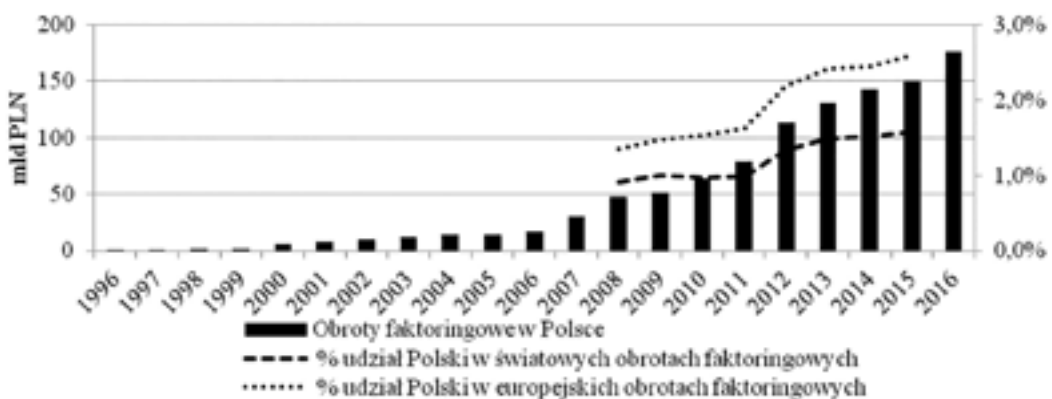
Pierwsze usługi faktoringowe w Polsce były świadczone przez banki. Dominacja banków wśród podmiotów świadczących usługi faktoringowe wynikała głównie z ich ówczesnej możliwości zastosowania tzw. szybkiej ścieżki egzekucji przeterminowanych wierzytelności [Podedworna-Tarnowska, 2006, s. 83]. Usługi faktoringowe, najbardziej zbliżone swoim charakterem do obecnie świadczonych, pojawiły się na polskim rynku dopiero w 1994 r., czyli wraz z powstaniem pierwszej wyspecjalizowanej spółki faktoringowej [<http://www.faktoring.pl>]. Rosła popularność usług faktoringowych, a spodziewano się, że ich efektywność wzrośnie w przypadku ich świadczenia przez odrębne wyspecjalizowane podmioty. Z tego powodu banki zaczęły zakładać własne spółki, tzw. okołobankowe instytucje faktoringowe [Podedworna-Tarnowska, 2006, s. 84].

Kluczowym momentem rozwoju faktoringu w Polsce było powołanie w listopadzie 2001 r. Konferencji Instytucji Faktoringowych (KIF), która zrzeszała polskich faktorów. Pomimo dobrowolnej przynależności do KIF, zdecydowała się na nią większość liczących się polskich

faktorów. Motywem tej przynależności była możliwość wsparcia ich rozwoju [Podedworna-Tarnowska, 2006, s. 86]. Od maja 2006 r. KIF przekształciła się w Polski Związek Faktorów (PZF), który liczył w kwietniu 2017 r. 24 członków. Do głównych aktywności PZF należy: zwiększanie świadomości społecznej faktoringu poprzez promocję jego usług, edukacja członków oraz przedsiębiorców w zakresie faktoringu, współpraca ze środowiskami akademickimi oraz podejmowanie działań w celu bieżącej aktualizacji przepisów prawnych dotyczących faktoringu [<http://www.faktoring.pl>].

W latach 1996–2016, faktoring w Polsce rozwijał się bardzo dynamicznie (rysunek 1). W ciągu tego okresu obroty faktoringowe wzrosły bowiem ponad 330 razy, z 0,52 mld PLN w 1996 r. do 175,88 mld PLN w 2016 r.

Rysunek 1. Obroty faktoringowe w Polsce oraz ich udział w obrotach światowych i europejskich w latach 1996–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony Polskiego Związku Faktorów, danych [FCI, 2015; 2016].

Średnie tempo wzrostu obrotów faktoringowych kształtowało się na poziomie 51% w okresie 1996–2016 i w większości tych lat miało dwucyfrowy charakter. Oznacza to, że tempo rozwoju polskiego faktoringu było cechą wyróżniającą go zarówno w Europie, jak i na świecie. Ponadto, polska branża faktoringowa w okresie 1996–2016 systematycznie zwiększała swoje obroty, nie odnotowując w żadnym roku tego okresu ich spadku, w przeciwieństwie do innych regionów świata.

4. Rynek faktoringu w Niemczech

W Niemczech pierwsze formy faktoringu pojawiły się w 1958 r., tj. ponad 30 lat wcześniej niż w Polsce. Ta usługa finansowa spotkała się początkowo ze stosunkowo dużą rezerwą ze strony środowiska biznesu. Głównym powodem niskiego zainteresowania faktoringiem w Niemczech w końcówce lat 50. XX w. był lęk przed informowaniem kontrahentów o zawartej umowie faktoringowej, która mogłaby być uznana za oznakę słabej kondycji finansowej

faktoranta [<https://www.svea.com/de/deu/News-Archiv/Factoring-Geschichte-Eine-4000-Jahre-lange-Tradition>]. Faktoring zaczął zyskiwać w Niemczech na znaczeniu dopiero w latach 60. XX w., wraz z rosnącą wiedzą niemieckiego społeczeństwa na jego temat oraz zwiększającą się liczbą banków, które świadczyły usługi faktoringowe.

Duży przełom w rozwoju niemieckiego faktoringu miał miejsce w latach 70. XX w. W czerwcu 1974 r. został powołany do życia Der Deutsche Factoring-Verband e.V., który jest niemieckim odpowiednikiem Polskiego Związku Faktorów. Organizacja ta została założona przez 16 faktorów, którzy działali wówczas na terenie Niemiec. W kwietniu 2017 r. zrzeszała ona 36 faktorów; jej celem jest reprezentacja interesów niemieckich faktorów [<http://www.factoring.de>].

Szczególnie dynamiczny rozwój faktoringu w Niemczech miał miejsce w latach 90. XX w. Wówczas faktoringiem zainteresowały się małe i średnie przedsiębiorstwa, które miały coraz większy problem z uzyskaniem kredytu bankowego, a jednocześnie odgrywały dużą rolę w gospodarce Niemiec. Z tego powodu w 2001 r. został założony Bundesverband Factoring für den Mittelstand (BFM), tj. organizacja zrzeszająca faktorów, którzy specjalizują się w nabywaniu należności sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W kwietniu 2017 r. skupiała ona 28 instytucji faktoringowych oraz 12 instytucji partnerskich [<http://www.bundesverband-factoring.de>].

Obecnie na rynku faktoringowym Niemiec działają banki, samodzielne wyspecjalizowane instytucje faktoringowe oraz inne przedsiębiorstwa, które oferują faktoring jedynie jako produkt dodatkowy w swojej ofercie [Haczek, 2010, s. 137]. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że większość niemieckich faktorów, podobnie jak w Polsce, to podmioty okołobankowe [Rakowski, 2012, s. 34].

W okresie 2002–2016 faktoring w Niemczech rozwijał się dynamicznie (rysunek 2). Nastąpił wówczas ponad 6-krotny wzrost obrotów faktoringowych, tj. z 139,8 mld PLN w 2002 r. do 918,5 mld PLN w 2016 r.¹. Ze względu na przeplatające się ze sobą wzrosty oraz spadki wartości obrotów faktoringowych w Niemczech w latach 2002–2016, średnie tempo wzrostu w tym okresie wynosiło około 15%.

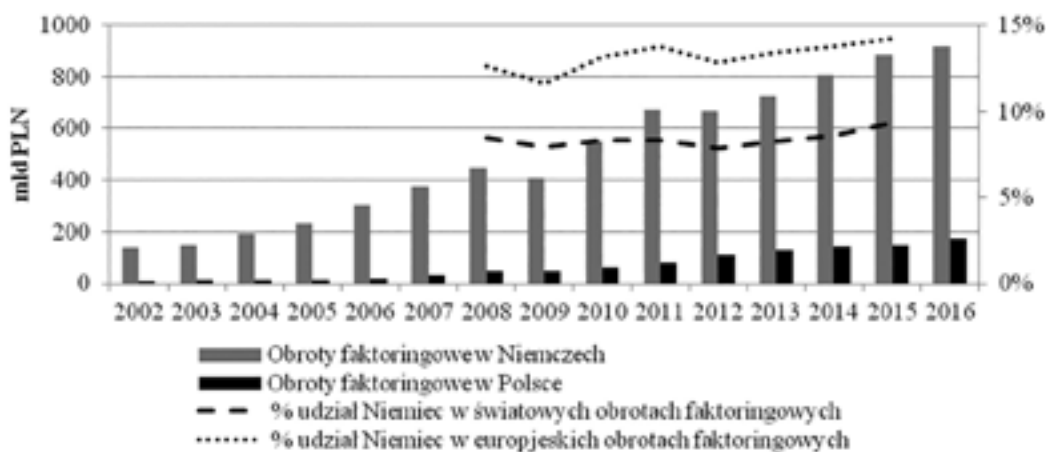
W porównaniu z rynkiem polskim, niemiecki rynek faktoringowy charakteryzował się w latach 2002–2016 dużo wyższymi obrotami. Były one średnio 10-krotnie wyższe niż w naszym kraju. Największa dysproporcja między obrotami faktoringowymi w obu tych krajach wystąpiła w latach 2002–2006, bowiem w 2006 r. obroty faktoringowe w Niemczech były prawie 18-krotnie wyższe niż w Polsce. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że wraz z upływem czasu dysproporcja ta zmniejszała się. Od 2008 r. obroty faktoringowe w Niemczech były już niespełna 10-krotnie, a w 2016 r. tylko 5-krotnie wyższe niż w Polsce. Wysokim obrotem faktoringowym w Niemczech nie towarzyszyło jednak tak wysokie tempo wzrostu, jak

---

¹ Dla celów porównawczych na potrzeby niniejszego artykułu dokonano przeliczenia obrotów faktoringowych na złote polskie. Równowartość kwot wyrażonych w EUR przeliczono na PLN według kursu średniego NBP z dnia 19.04.2017 (1 EUR = 4,24 PLN).

miało to miejsce w przypadku Polski. W latach 2002–2016 obroty faktoringowe w Niemczech wzrosły 6-krotnie, tj. ponad 10-razy mniej niż w analogicznym okresie w Polsce. Potwierdza to także maksymalne tempo wzrostu tych obrotów w obu państwach. W Niemczech tempo to osiągnęło bowiem swoje maksimum w 2006 r. na poziomie 30,6%, natomiast w Polsce w 2007 r. na poziomie 80,7%. Warto również zwrócić uwagę na duże wahania obrotów faktoringowych w Niemczech, co odróżnia ten kraj od Polski, gdzie rosły one nieprzerwanie w latach 2002–2016 (rysunek 2).

Rysunek 2. Obroty faktoringowe w Niemczech oraz ich udział w obrotach światowych i europejskich w latach 2002–2016

Objaśnienia: równowartość kwot wyrażonych w EUR przeliczono na PLN według kursu średniego NBP z dnia 19.04.2017 (1 EUR = 4,24 PLN).

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Der Deutsche 2017; <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/151353/umfrage/umsaetze-deutscher-factoring-unternehmen-seit-2002/>]

Niskie tempo zmian obrotów faktoringowych oraz ich zmienność w Niemczech świadczą o stosunkowo wysokim poziomie nasycenia rynku finansowego usługami faktoringowymi i pozwalają na zaliczenie rynku faktoringowego tego kraju do rynków rozwiniętych. W przeciwieństwie do rozwijającego się ciągle polskiego rynku faktoringowego, faktoring w Niemczech ma dłuższą historię oraz funkcjonuje na lepiej rozwiniętym rynku finansowym. Mocną pozycję faktoringu w Niemczech potwierdzają także stosunkowo wysokie udziały obrotów faktoringowych tego kraju w obrotach światowych i europejskich. Wartości funkcji udziałów niemieckich obrotów faktoringowych w obrotach światowych utrzymywały się w latach 2008–2015 na stosunkowo stałym poziomie, wynoszącym około 8%. W 2015 r. niemiecki faktoring był odpowiedzialny za 9,3% światowych obrotów, co stanowiło czwarty najwyższy udział na świecie. W 2015 r. Niemcy należały do wiodących państw europejskich pod względem obrotów faktoringowych. Mimo znacznego rozwoju faktoringu w Polsce, udział obrotów faktoringowych naszego kraju w europejskich i światowych obrotach faktoringowych ogółem był znacznie niższy.

5. Porównanie funkcjonowania rynków faktoringu w Niemczech i Polsce w świetle wyników badania ankietowego

5.1. Cel i metodyka badania

Mimo bliskości geograficznej rynków faktoringowych Niemiec i Polski oraz ich lokalizacji w Europie, uznawanej w literaturze przedmiotu za najlepiej rozwinięty obszar funkcjonowania faktoringu, różnią się one znacznie od siebie. W celu identyfikacji różnic w działaniu tych rynków oraz cech charakterystycznych każdego z nich, zostało przeprowadzone badanie ankietowe. Było ono skierowane do instytucji świadczących usługi faktoringowe, zarówno na terenie Polski, jak i Niemiec. Badanie zostało przeprowadzone w dwóch etapach. Pierwszy z nich dotyczył polskich instytucji faktoringowych i został zrealizowany w grudniu 2016 r. Drugim etapem badań zostały objęte instytucje faktoringowe działające na terenie Niemiec. Etap ten został zakończony w lutym 2017 r. W ramach obu tych etapów, drogą mailową, bezpośrednio do przedstawicieli tych instytucji przesłano formularze autorskich ankiet, opracowane w języku polskim i niemieckim.

Przedmiot badań obejmował 4 elementy, tj. metryczkę ankietowanych faktorów, specyfikę świadczonych usług faktoringowych, sytuację na rynku usług faktoringowych w latach 2014–2015 oraz charakterystykę klientów korzystających z usług faktoringowych. Badania pierwszego elementu miały za zadanie określenie formy prowadzonej działalności faktoringowej oraz liczby zatrudnionych pracowników. Celem badań drugiego elementu była identyfikacja roli przychodów faktoringowych w przychodach ogółem i dominujących form faktoringowych ankietowanego faktora, a także wskazanie państw, z którymi on najczęściej współpracuje, a także zakresu usług świadczonych przez niego w ramach faktoringu. Motywem badania trzeciego elementu było pozyskanie danych liczbowych dotyczących dynamiki zmian wartości nabytych wierzytelności, zaangażowanych środków, liczby faktorantów oraz dłużników faktoringowych w latach 2014–2015. Badanie czwartego elementu pozwoliło na wskazanie głównych branż faktorantów i ich wielkości oraz poznanie procesu podejmowania decyzji przez faktorów.

Badanie ankietowe zostało rozesłane drogą elektroniczną do 24 polskich oraz 30 niemieckich instytucji faktoringowych. Z 54 rozesłanych ankiet otrzymano 4 odpowiedzi, co oznaczało 7,4% efektywności badania. Dwoch odpowiedzi udzieliły polskie instytucje faktoringowe, a pozostałych dwóch niemieckie. Dużą część otrzymanych odmownych odpowiedzi uzasadniano koniecznością zachowania tajemnicy handlowej. Okoliczności te pokazują, jak trudny jest bezpośredni dostęp do danych i informacji charakteryzujących usługi faktoringowe podmiotów je świadczących, co stawia badacza tych usług w niełatwym położeniu. Z drugiej strony, za cenne, w tych okolicznościach, należy uznać te dane i informacje, które udało się uzyskać. Mimo niskiej efektywności badania, dane i informacje wynikające z otrzymanych ankiet uzupełniono, wykorzystując dostępne statystyki, zawierające wiele wartościowych

informacji dotyczących funkcjonowania rynków faktoringowych Polski i Niemiec. W efekcie powstała spójna baza danych, opisujących funkcjonowanie tych rynków.

5.2. Charakterystyka próby badawczej

Zarówno w przypadku Polski, jak i Niemiec ankiety skierowane zostały do członków organizacji zrzeszających instytucje faktoringowe, tj. odpowiednio Polskiego Związku Faktorów (tabela 1) oraz Der Deutsche Factoring Verband e.V (tabela 2).

Tabela 1. Polscy factorzy, członkowie PZF, do których wysłane zostały ankiety

Lp.	Faktor	Siedziba
1	Arvato Polska, Oddział Bertelsmann Media Sp. z o.o.	Plewiska k. Poznania
2	Bank Ochrony Środowiska S.A.	Warszawa
3	BiBBY Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa
4	BGŻ BNP Paribas Faktoring Sp. z o.o.	Warszawa
5	Bank BPH SA	Gdańsk
6	BPS FAKTOR S.A.	Warszawa
7	BZ WBK Faktor Sp. z o.o.	Warszawa
8	Coface Poland Factoring Sp. z o.o.	Warszawa
9	EUROFACTOR Polska SA	Warszawa
10	Faktorzy S.A.	Poznań
11	HSBC Bank Polska S.A.	Warszawa
12	Idea Money S.A.	Warszawa
13	IFIS FINANCE Sp. z o.o.	Warszawa
14	ING Commercial Finance Polska S.A.	Warszawa
15	KUKE Finance S.A.	Warszawa
16	mFaktoring S.A.	Warszawa
17	Bank Millennium S.A.	Warszawa
18	Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin
19	PKO Faktoring SA	Warszawa
20	Pragma Faktoring SA	Katowice
21	Raiffeisen Bank Polska S.A.	Warszawa
22	UBI Factor S.p.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce	Kraków
23	FaktoringBroker Sp. z o.o.	Katowice
24	Hilton-Baird Financial Solutions Sp. z o.o.	Warszawa

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Polskiego Związku Faktorów, [<http://www.faktoring.pl>].

Większość polskich instytucji faktoringowych zrzeszonych w PZF miało siedzibę w Warszawie (tabela 1). Udział tych instytucji wynosił aż 70,8%. Dwie instytucje faktoringowe były

z Katowic, Poznania oraz ich okolic, natomiast pozostałe instytucje faktoringowe pochodziły pojedynczo z Gdańska, Łodzi i Krakowa.

Tabela 2. Niemieccy faktorzy, członkowie Der Deutsche Factoring Verband e.V., do których wysłane zostały ankiety

Lp.	Faktor	Siedziba
1	ABN AMRO Commercial Finance GmbH	Köln
2	Activ Factoring AG	München
3	AKTIVBANK AG	Pforzheim
4	Arvato Financial Solutions, BFS finance GmbH	Verl
5	Bibby Financial Services GmbH	Düsseldorf
6	BNP Paribas Factor GmbH	Düsseldorf
7	Close Brothers Factoring GmbH	Mainz
8	Coface Finanz GmbH	Mainz
9	Crefo-Factoring Berlin-Brandenburg GmbH	Berlin
10	Decimo GmbH	Berlin
11	Deutsche Factoring GmbH & Co. KG	Bremen
12	Deutsche Verrechnungsstelle AG	Köln
13	Dresdner Factoring AG	Dresden
14	EOS Health Honorarmanagement AG	Hamburg
15	ETRIS Bank GmbH	Wuppertal
16	Eurofactor GmbH	Oberhaching bei München
17	HSBC Trinkaus & Burkhardt AG	Düsseldorf
18	Oberbank AG	Linz
19	PB Factoring GmbH	Bonn
20	PMF Factoring GmbH	Hamburg
21	Raiffeisen Bank International AG	Düsseldorf
22	Robert Wolf GmbH, Leinfelden-Echterdingen	Leinfelden-Echterdingen
23	RZH Rechenzentrum für Heilberufe GmbH	Wesel
24	Santander Consumer Bank AG	Mönchengladbach
25	SEB AG	Frankfurt am Main
26	Societe Generale Factoring	Wuppertal
27	SüdFactoring GmbH	Stuttgart
28	TEBA Kreditbank GmbH & Co. KG	Landau an der Isar
29	VR FACTOREM GmbH	Eschborn
30	ZA Zahnärztliche Abrechnungsgesellschaft Düsseldorf, AG	Düsseldorf

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Der Deutsche Factoring Verband e.V. [<http://www.factoring.de/mitglieder>].

Niemieccy faktorzy, do których skierowano ankietę, charakteryzowali się większą różnorodnością, jeśli chodzi o miejsce ich siedziby w porównaniu z Polską (tabela 2). Największy odsetek tych faktorów, tj. 16,7%, pochodził z Düsseldorfu. Po 2 faktorów miało swoje siedziby w Berlinie, Hamburgu, Köln oraz Mainz. Pozostałe miasta niemieckie, wyszczególnione w tabeli 2, były reprezentowane tylko przez jedną instytucję faktoringową. Takie lokalizacje niemieckich faktorów wskazują na znacznie mniejszą terytorialną koncentrację usług faktoringowych, a w związku z tym łatwiejszy do nich dostęp niż w Polsce. Warto także zwrócić uwagę, że część faktorów działała zarówno w Niemczech, jak i w Polsce, np. Bibby Financial Services, Coface oraz Eurofactor. Działali oni w ramach jednej grupy kapitałowej, ale byli odrębnymi prawnie podmiotami, zarejestrowanymi w jednym z tych państw.

Dwaj polscy faktorzy, którzy udzielili odpowiedzi, to instytucje prowadzące działalność faktoringową jako niezależny podmiot. Zatrudniały one od 10 do 49 osób. Natomiast wśród niemieckich faktorów, którzy wzięli udział w badaniu, znajdowała się jedna instytucja prowadząca działalność faktoringową jako niezależny podmiot i jeden bank prowadzący działalność faktoringową w swoich strukturach. Pierwsza nich zatrudniała od 10 do 49 pracowników, druga zaś powyżej 250.

5.3. Analiza wyników badania ankietowego

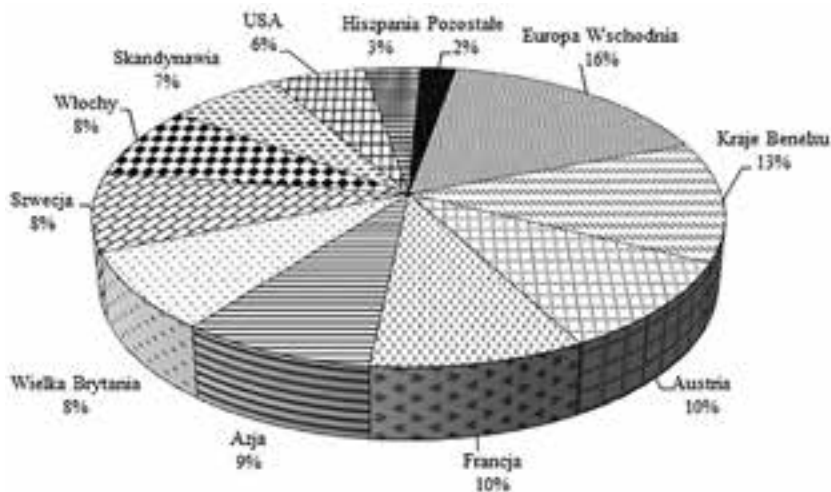
Dla obu polskich instytucji faktoringowych, które wzięły udział w badaniu ankietowym i udzieliły odpowiedzi, faktoring był dominującym źródłem przychodu. Struktura źródeł przychodów niemieckich instytucji faktoringowych była zróżnicowana. Dla jednej z tych instytucji usługi faktoringowe były, podobnie jak w przypadku obu polskich faktorów, dominującym źródłem przychodów, a dla drugiej z nich, będącej bankiem, stanowiły jedynie uboczne źródło przychodu. Z udzielonych odpowiedzi, wspartych wynikami analizy struktury własnościowej członków, odpowiednio Polskiego Związku Faktorów i Der Deutsche Factoring Verband e.V., można wyciągnąć wniosek, że zarówno w Polsce, jak i w Niemczech, usługi faktoringowe świadczone były w większości przez instytucje, które prowadziły działalność faktoringową jako niezależne podmioty. Z tego powodu usługi te stanowiły ich główne źródło przychodów. Taka sytuacja wynikała przede wszystkim z tendencji do zakładania odrębnych, wyspecjalizowanych w faktoringu, spółek. Wynikała ona z wysokiej efektywności tych spółek oraz braku wielu ograniczeń prawnych obecnych w działalności bankowej.

Obaj ankietowani polscy faktorzy świadczyli głównie usługi faktoringu krajowego. Na świadczeniu takich usług skupiał się także jeden z niemieckich ankietowanych faktorów. Działalność drugiego z nich, oferującego faktoring w strukturach banku, koncentrowała się wokół faktoringu międzynarodowego. Otrzymane informacje były zgodne z danymi statystycznymi, dotyczącymi rynków faktoringowych Polski i Niemiec. Dane te wskazywały bowiem, że w obu państwach wyraźnie przeważał faktoring krajowy, który w 2016 r. był

odpowiedzialny za odpowiednio 81,1% obrotów faktoringowych Polski [<http://www.faktoring.pl>] i 68,7% Niemiec [<http://www.factoring.de>].

W ramach faktoringu międzynarodowego, zgodnie z udzielonymi odpowiedziami, polskie instytucje faktoringowe współpracowały najczęściej z faktorami i faktorantami z Czech, Słowacji i Włoch. Niemieckie instytucje faktoringowe, w których udział faktoringu międzynarodowego był wyższy niż w Polsce, nawiązywały natomiast najczęściej współpracę z faktorami i faktorantami z krajów Beneluxu, Francji i Włoch. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że jedynym wspólnym partnerem handlowym obu niemieckich faktorów była Francja. Dane statystyczne, dotyczące państw, z którymi niemieckie instytucje faktoringowe współpracowały w ramach faktoringu międzynarodowego, potwierdzają uzyskane w badaniu odpowiedzi. W 2016 r. niemieccy faktorzy nawiązywali najczęściej współpracę z faktorami i faktorantami z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, których udziały w obrotach faktoringu międzynarodowego wynosiły 16% (rysunek 3). Na drugim miejscu, pod względem udziału w tych obrotach, byli faktorzy i faktoranci z krajów Beneluxu (z udziałem 13%), a na trzecim kontrahenci z Austrii (10%). Wśród partnerów handlowych faktorów z Niemiec w 2016 r. znalazły się również podmioty z Francji, krajów azjatyckich, Wielkiej Brytanii, Szwecji oraz Włoch.

Rysunek 3. Partnerzy handlowi faktoringu międzynarodowego Niemiec w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Der Deutsche Factoring Verband e.V. [<http://www.factoring.de>].

W ofercie polskich instytucji faktoringowych, które udzieliły odpowiedzi, obecne były wszystkie najpopularniejsze formy faktoringu, tj. faktoring pełny, faktoring niepełny, faktoring dłużny oraz mieszany, przy czym ostatnia z tych form była elementem oferty tylko jednego faktora. Dominującą rolę w Polsce odgrywał faktoring pełny, co potwierdzają dane dotyczące obrotów faktoringowych w naszym kraju. W 2016 r. faktoring pełny był bowiem odpowiedzialny za 52,9% obrotów faktoringowych ogółem, zaś udział faktoringu niepełnego w tych obrotach wynosił 46,1% (tabela 3).

Tabela 3. Obroty faktoringu pełnego, niepełnego i importowego oraz ich udział w obrotach faktoringowych ogółem w Polsce w 2016 r.

Forma faktoringu	Obroty (mln PLN)	Udział w obrotach faktoringowych
Pełny	83 714	52,9%
Niepełny	72 855	46,1%
Importowy	1 633	1,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Polskiego Związku Faktorów [http://www.faktoring.pl/files/informacje_prasowe/komunikat_prasowy_4Q_2016.pdf].

Niemieccy respondenci oferowali, w przeciwieństwie do polskich, tylko trzy formy faktoringu, tj. faktoring pełny, faktoring odwrócony (inaczej dłużny) i faktoring niepełny. W ich ofercie produktowej nie występował zatem faktoring mieszany. W Niemczech wśród dostępnych form faktoringu dominował, podobnie jak na polskim rynku, faktoring pełny. Dane statystyczne, opisujące rynek faktoringowy Niemiec, wskazują, że transakcje faktoringu pełnego odpowiadały za 93,10% obrotów faktoringowych ogółem w 2016 r. (tabela 4). Marginalne było znaczenie faktoringu niepełnego.

Tabela 4. Obroty faktoringu pełnego i niepełnego i ich udział w obrotach faktoringowych ogółem w Niemczech w 2016 r.

Forma faktoringu	Obroty faktoringowe (mld EUR)	Udział w obrotach faktoringowych
Pełny	201,84	93,10%
Niepełny	14,96	6,90%

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Der Deutsche Factoring Verband e.V. [<http://www.factoring.de>].

Dłużnicy faktoringowi byli generalnie informowani o zawarciu umowy faktoringowej przez obie polskie instytucje faktoringowe, które wypełniły formularz badania ankietowego. Dominującą rolę faktoringu jawnego w Polsce potwierdziły wyniki danych statystycznych, opisujących polski rynek faktoringowy. Wyniki te wskazują bowiem, że w okresie trzech kwartałów 2016 r. transakcje faktoringu jawnego były odpowiedzialne w naszym kraju za 88% obrotów faktoringowych ogółem (tabela 5). Tylko w 12% przypadków dłużnik nie był informowany o zawarciu umowy faktoringowej.

Tabela 5. Obroty faktoringu jawnego i tajnego w Polsce w okresie trzech kwartałów 2016 r.

Forma faktoringu	Obroty (mln PLN)	Udział w obrotach faktoringowych
Jawny	100 928,88	88,0%
Tajny	13 739,93	12,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Polskiego Związku Faktorów, [<http://www.faktoring.pl>].

Niemieccy faktorzy, którzy wypełnili formularz badania ankietowego, różnili się co do strategii w zakresie informowania dłużników o zawarciu transakcji faktoringowej. Jeden

z nich wskazał bowiem na faktoring jawny jako główny typ zawieranych transakcji faktoringowych, zaś drugi — na faktoring tajny.

Z badania ankietowego wynikało, że obie polskie instytucje faktoringowe, poza finansowaniem nabytych należności, świadczyły po dwie usługi, polegające na monitorowaniu dłużników oraz ocenie wiarygodności i solidności partnerów handlowych faktoranta. Jedna z tych instytucji wskazała również udzielanie pożyczek faktorantom jako usługę dodatkową. Jedna z dwóch niemieckich instytucji faktoringowych, uczestniczących w badaniu ankietowym, miała w swojej ofercie także usługi towarzyszące. Świadczyła ona bowiem, poza wykupem należności, usługi monitorowania dłużników, zarządzania nabytymi należnościami oraz wysyłania monitów upominających do klientów zalegających z zapłatą. Z analiz danych statystycznych wynika, że monitorowanie dłużników było usługą świadczoną na rynkach faktoringowych obu krajów. Ponadto wszystkie dostępne usługi, poza odrębnymi pożyczkami dla faktorantów, były ściśle powiązane z usługą nabywania wierzytelności. Nie występowały bowiem wśród nich usługi marketingowe, konsultingowe czy czynności związane z obsługą księgową i podatkową.

Wąski zakres usług świadczonych w ramach faktoringu potwierdził ich stosunkowo niski udział w strukturze przychodów faktoringowych ogółem. W przypadku obu polskich instytucji faktoringowych, uczestników badania ankietowego, kształtował się on bowiem na poziomie od 5 do 14%. Niemieccy uczestnicy tego badania wskazali, że udział ten, w ich strukturze przychodów faktoringowych, wynosił poniżej 5%. Wydaje się, że ten stosunkowo niski udział mógł być związany z dostępnością usług towarzyszących tylko u jednego faktora, który wziął udział w badaniu ankietowym. W tych warunkach odpowiedź udzielona przez tego faktora nie może zostać uznana za reprezentatywną. Dane statystyczne wskazują, że w Niemczech w 2016 r. źródłem 22,20% obrotów faktoringowych ogółem było świadczenie usług polegających na zarządzaniu nabytymi należnościami, przy czym 69% tych należności było przedmiotem transakcji faktoringu pełnego [<http://www.factoring.de>].

Polskie instytucje faktoringowe, uczestniczące w badaniu ankietowym, wskazały, że przedmiotem ich zakupu były należności faktorantów, potwierdzone fakturami z terminami zapadalności od 60 do 90 dni. Niemieccy faktorzy, uczestniczący w tym badaniu, finansowali należności faktorantów z krótszymi okresami płatności, tj. od 30 do 59 dni. Wskazania niemieckich uczestników badania ankietowego były zgodne ze średnimi okresami finansowania należności w Niemczech, wynikającymi z danych statystycznych, charakteryzujących ten rynek faktoringowy. Okres ten wynosił bowiem prawie 41 dni w 2016 r. [<http://www.factoring.de>]. W porównaniu z Polską, okresy te były około 2 razy krótsze.

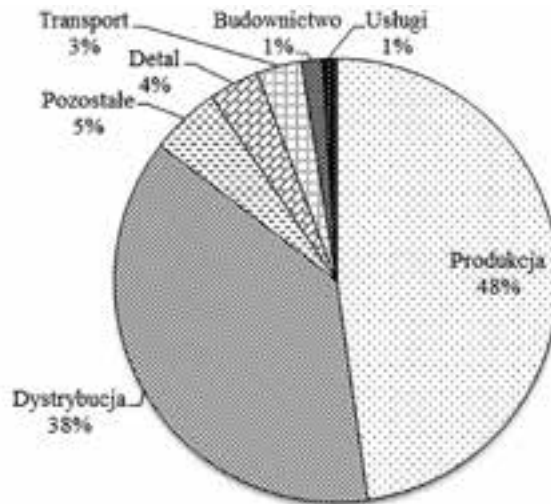
Ze wskazań zarówno polskich, jak i niemieckich uczestników badania ankietowego wynikał wzrost wartości nabytych wierzytelności w 2015 r. w stosunku do 2014 r. Wzrost ten dotyczył nie tylko faktoringu ogółem, lecz także faktoringu krajowego i zagranicznego. Wskazania te świadczyły także o wzroście wartości zaangażowanych środków finansowych, uczestników tego badania, w działalność faktoringową w 2015 r. względem 2014 r., co dotyczyło, podobnie jak w przypadku wartości nabytych wierzytelności faktoringu ogółem i faktoringu krajowego oraz zagranicznego. Uzyskane, w efekcie przeprowadzonego badania

ankietowego, informacje były zgodne z trendami rynków faktoringowych Polski i Niemiec, wynikającymi z analizy danych statystycznych charakteryzujących te rynki.

Z formularzy badania ankietowego wynikało, że liczba klientów każdego z jego uczestników nie przekraczała 150. Ponadto wszyscy ci uczestnicy wskazali, że liczba ta wzrosła w porównaniu z 2014 r. Powyższe wnioski potwierdzają dane statystyczne opisujące zarówno polski, jak i niemiecki rynek faktoringowy.

Polscy uczestnicy badania ankietowego wskazali, że w ich sektorowej strukturze obrotów najwyższe były udziały branży przemysłowej, transportu, handlu i usług, przy czym tylko usługi odgrywały istotną rolę w działalności obu faktorów. Jeden z tych uczestników wymienił także rolnictwo jako istotną branżę generowania przychodów faktoringowych. Odpowiedzi respondentów pokrywały się częściowo z danymi statystycznymi, dotyczącymi polskiego rynku faktoringowego w 2016 r. Dane te wskazywały, że źródłem blisko połowy obrotów polskich faktorów były transakcje zawarte z podmiotami wywodzącymi się z branży przemysłowej (rysunek 4). Drugie miejsce, z udziałem wynoszącym 38%, przypadło sektorowi dystrybucji. Kolejne miejsce, pod względem tego udziału, zajmowały: transport, handel detaliczny, budownictwo oraz usługi.

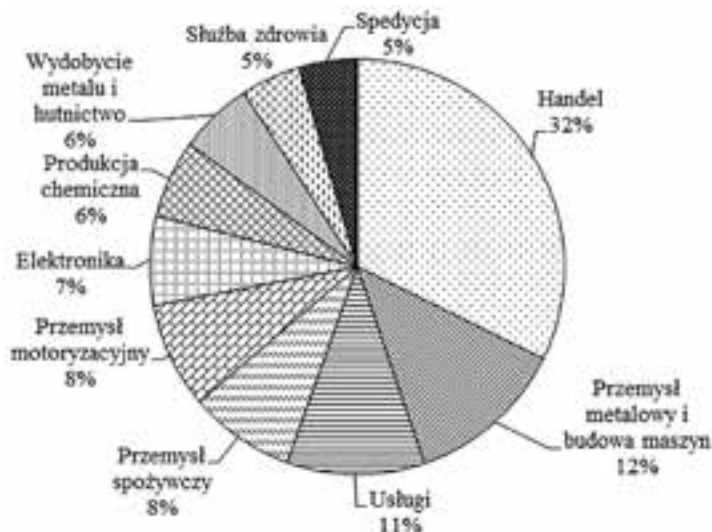
Rysunek 4. Sektorowa struktura obrotów faktoringowych w Polsce w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Polskiego Związku Faktorów [http://www.factoring.pl/files/informacje_prasowe/komunikat_prasowy_4Q_2016.pdf].

Zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez niemieckich uczestników badania ankietowego, najwyższe ich obroty faktoringowe wynikały z transakcji zawartych z podmiotami wywodzącymi się z branży przemysłowej, z handlu, sektora usług i transportu. Potwierdzają to dane statystyczne dotyczące niemieckiego rynku faktoringowego, zgodnie z którymi aż 32% obrotów faktoringowych w Niemczech, tj. największa ich część, generowanych było w rezultacie realizacji transakcji zawartych z podmiotami branży handlowej (rysunek 5).

Rysunek 5. Sektorowa struktura obrotów faktoringowych w Niemczech w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie oficjalnej strony Der Deutsche Factoring Verband e.V. [<http://www.factoring.de>].

Na drugim miejscu, pod względem udziału w sektorowej strukturze obrotów faktoringowych w Niemczech, znajdowała się branża przemysłu metalowego i budowy maszyn (z udziałem wynoszącym 12%), a na trzecim sektor usługowy (11%). Kolejne miejsca, z udziałem od 5% do 8%, zajmowały: przemysł spożywczy, przemysł motoryzacyjny, branża elektroniczna, przemysł chemiczny, sektor wydobywania metalu i hutnictwo oraz służba zdrowia (rysunek 5). Należy zauważyć, że dane statystyczne, opisujące niemiecki rynek faktoringowy, nie potwierdzają tak dużej roli transportu w generowaniu obrotów faktoringowych.

Udzielone przez uczestników badania ankietowego odpowiedzi dotyczące branż, których przedstawiciele najczęściej korzystali z faktoringu w Polsce i w Niemczech były w dużym stopniu zbieżne, czego nie potwierdziły wnioski wynikające z analizy danych statystycznych. W Niemczech występowało znacznie większe zróżnicowanie sektorowe obrotów faktoringowych. Jedynie handel odgrywał znacznie większą rolę od pozostałych, których udział i tak nie wynosił mniej niż 5%. Z kolei na rynku faktoringowym w Polsce występowała duża koncentracja branżowa. Tylko dwa sektory, tj. produkcja i dystrybucja, tworzyły aż 86% obrotów faktoringowych ogółem. Pozostałe branże odgrywały marginalną rolę w generowaniu tych obrotów.

Wśród faktorantów, zarówno polskich, jak i niemieckich uczestników badania ankietowego, dominowały małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)². Taka grupa faktorantów wynikała z efektów korzystania z faktoringu. Faktoring umożliwia zmniejszanie zapotrzebowania

² Za małe (średnie) przedsiębiorstwo uznaje się podmiot, generujący sprzedaż roczną na poziomie 4–25 mln PLN lub 2–10 mln EUR (25–100 mln PLN lub 10–15 mln EUR).

na zewnętrzne źródła finansowania poprzez skracanie cyklu konwersji gotówki – zarówno w przypadku faktoringu wierzytelnościowego pełnego oraz niepełnego, jak i faktoringu dłużnego. W ten sposób faktoring odpowiada na potrzeby podmiotów z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, mających problem z dostępem do zewnętrznych źródeł finansowania. W tym kontekście istotna dla rozwoju faktoringu w Polsce i w Niemczech jest znacząca rola sektora MŚP (w języku niemieckim KMU) dla gospodarek obu krajów.

Polskie instytucje faktoringowe, które wypełniły arkusz badania ankietowego, wskazały, że przy podejmowaniu decyzji o zawarciu umowy faktoringowej największą wagę przywiązywały do sytuacji finansowej faktoranta oraz dłużnika. Ważne dla nich były również dotychczasowe kontakty handlowe faktoranta i dłużnika. Mniejsze znaczenie dla nich, przy podejmowaniu tych decyzji, miała natomiast branża dłużnika i faktoranta. Ze wskazań niemieckich uczestników tego badania wynikało duże zróżnicowanie istotności czynników, branych pod uwagę w procesie decyzyjnym. Podczas gdy dla jednej z tych instytucji branża faktoranta stanowiła najważniejszy obszar analityczny, dla drugiej był on najmniej istotnym elementem analizy. Tak samo wysoką wagę przywiązywali oni natomiast do sytuacji finansowej dłużnika. Na kolejnych miejscach, pod względem istotności w procesie podejmowania decyzji, znajdowały się dotychczasowe kontakty handlowe faktoranta i dłużnika oraz zapisy umowy, z której wynikały wierzytelności będące przedmiotem wykupu. Jeden z niemieckich faktorów zwracał także uwagę na branżę dłużnika.

6. Podsumowanie

Problematyka dotycząca źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw cieszy się dużym zainteresowaniem i popularnością, co wynika z silnego dążenia przedsiębiorstw do ekspansji rynkowej. Potrzebują one bowiem środków na jej finansowanie, których pozyskanie, w warunkach oczekiwania przez klientów na kredyt kupiecki, może okazać się trudne. Skutkiem tego może być zachwianie płynności finansowej tych przedsiębiorstw, prowadzące do jej całkowitej utraty i w konsekwencji nawet do ich bankructwa. Faktoring jest ważną usługą finansową, będącą alternatywą dla przedsiębiorstw poszukujących źródeł finansowania swojej działalności zarówno w Polsce, jak i w Niemczech. Występujące różnice między rynkami faktoringowymi obu krajów dotyczą głównie preferowania różnych form faktoringu, branżowej struktury obrotów faktoringowych, kierunków współpracy międzynarodowej faktorów, ich strategii odnośnie do informowania dłużników o zawarciu transakcji faktoringowej, udziału przychodów ze świadczenia usług towarzyszących w ich przychodach ogółem, a także okresów płatności nabywanych przez nich wierzytelności.

Pozytywnie zweryfikowano hipotezę badawczą, w myśl której dynamiczny rozwój faktoringu jest możliwy w obu krajach, tj. Polsce i Niemczech. Mało istotne okazało się zróżnicowanie poziomów rozwoju rynków finansowych w obu krajach i występujące, zidentyfikowane wcześniej, różnice w funkcjonowaniu rynków faktoringowych. Co więcej, mimo niższego

poziomu rozwoju polski rynek faktoringowy rozwijał się szybciej niż niemiecki, nadrabiając dystans dzielący oba te rynki.

Bibliografia

1. Der Deutsche Factoring Verband [2017], *Jahresbericht 2016*, Berlin.
2. FCI [2015], *Annual Review 2014*, <https://fci.nl/downloads/annual-review-2015.pdf>, dostęp 14.04.2017.
3. FCI [2016], *Annual Review 2015*, <https://fci.nl/downloads/annual-review-2016.pdf>, dostęp 14.04.2017.
4. Haczek J. [2010], *Analiza porównawcza faktoringu w Polsce i w Niemczech*, w: *Faktoring w Polsce 2010. Analiza, rynek, perspektywy*, red. K. Kreczmańska-Gigol, Difin, Warszawa.
5. <http://www.bundesverband-factoring.de>, dostęp 19.04.2017.
6. <http://www.factoring.de>, dostęp 18–19.04.2017, 22.04.2017.
7. <http://www.factoring.de/mitglieder>, dostęp 23.04.2017.
8. <http://www.factoring.pl>, dostęp 11.04.2017, 22.04.2017.
9. http://www.factoring.pl/files/informacje_prasowe/komunikat_prasowy_4Q_2016.pdf, dostęp 20.04.2017, 24.04.2017.
10. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/151353/umfrage/umsaetze-deutscher-factoring-unternehmen-seit-2002>, dostęp 18.04.2017.
11. <https://www.svea.com/de/deu/News-Archiv/Factoring-Geschichte-Eine-4000-Jahre-lange-Tradition>, dostęp 19.04.2017.
12. Kreczmańska-Gigol K. [2007], *Oplacalność faktoringu dla przedsiębiorcy i faktora*, Difin, Warszawa.
13. Podedworna-Tarnowska D. [2006], *Faktoring w Polsce, szanse i zagrożenia*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa.
14. Polski Związek Faktorów [2017], *Komentarz do wyników za IV kwartał 2016*, Warszawa.
15. Rakowski Ch.E. [2012], *Rozwój faktoringu w Niemczech*, „Faktoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów”, red. T. Biernat, Polski Związek Faktorów, Warszawa.
16. Sobol I. [2005], *Faktoring międzynarodowy*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
17. Tokarski M. [2005], *Faktoring w małych i średnich przedsiębiorstwach*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.

Factoring market in Poland and in Germany – comparative analysis

---

Summary

The main goal of the paper was to compare the development and operations of the factoring market in Poland and in Germany. In the course of the survey we positively validated the thesis stating that dynamic development of factoring can be achieved in both countries. Differences in how these markets operate and in their development have turned out to be little relevant. Although less developed, the Polish factoring market grew faster than the German one gradually closing the gap between the two markets. The main differences between factoring markets in Poland and in Germany can be explained by some differences in operating principles according to which they work and can be attributed predominantly to giving preference to diverse types of factoring, sectoral composition of factoring turnover, directions of factors' international cooperation, their communication strategy as to how inform the debtors about the conclusion of a factoring transaction, the share of revenue from ancillary services in total revenue as well as payment terms of debts that they have purchased.

Keywords: factoring, factoring market in Poland, factoring market in Germany

---